

ЧЕРНОВ В. С.,аспірант кафедри кримінального процесу
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-6-2-30>**ІНСТИТУТ СЛІДЧИХ СУДДІВ ТА ІМПЕРАТИВНІ РІШЕННЯ
СЛІДЧОГО СУДДІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

У статті розглянуто інститут слідчих суддів та імперативні рішення слідчого судді в контексті закордонного досвіду. Уточнено сутність і зміст понять «слідчий суддя», «правова природа слідчого судді» й «ухвала слідчого судді» із позиції слідчого судді як особи, якій належить право здійснення судового контролю у кримінальному судочинстві під час досудового розслідування.

Інститут слідчого судді вивчається крізь призму досвіду держав, які реалізували ідею судового контролю над попереднім розслідуванням. Під ухвалою слідчого судді розуміється документ процесуального характеру, який являє собою акт органу судової влади. Уточнюється, що базис ухвали слідчого судді ґрунтується на нормах процесуального законодавства з характерним змістом, формою і порядком ухвалення рішення. Серед головних рис ухвал слідчого судді виділено такі, як автономне положення, владно-імперативний характер.

На підставі вивчення передумов розвитку кримінально-процесуального права таких країн, як Франція, Італія, Німеччина, Казахстан, Латвія, Естонія, Молдова, уточнено компетенції таких суб'єктів кримінального судочинства, як слідчий суддя, спеціальний суддя, суддя над дізнанням, судовий слідчий тощо. Уточнено базис функціонування інституту слідчих суддів у кожній із закордонних країн. З'ясовано, що низку повноважень, характерних для інституту слідчих суддів, введено в Німеччині, Латвії, Литві, Молдові, Казахстані. Шляхом створення спеціальних слідчих суддів пішли Республіка Молдова, Естонія, Латвія, Грузія й Україна.

Констатовано, що існуючі у світі конструкції судового контролю не є ідеальними. Водночас деякий досвід може бути корисним для України. Зокрема, план розподілу обов'язків кожного конкретного суду можна запозичити в Німеччині, деякі аспекти утвердження слідчого судді як самостійного і незалежного суб'єкта кримінально-процесуальної діяльності – у Казахстану.

Ключові слова: кримінальний процес, слідчий суддя, судовий слідчий, оперативний судовий контроль, ухвали слідчого судді.

The article considers the institute of investigative judges and the imperative decisions of the investigative judge in the context of foreign experience. The essence and content of such concepts as “investigative judge”, “legal nature of investigative judge” and “rulings of investigative judge” are clarified from the position of investigative judge as a person who has the right to realize judicial control in criminal proceedings during pre-trial investigation.

The institute of an investigating judge is studied through the prism of the experience of states that have implemented the idea of judicial control over a preliminary investigation. The decision of the investigating judge means a document of a procedural nature, which is an act of the judicial authority. It is specified that

the basis of the decisions of the investigating judge is based on the norms of procedural legislation with the characteristic content, form and procedure for making decisions. Among the main features of the decisions of the investigating judge are highlighted such as an autonomous position, imperative-imperative character.

Based on the study of the prerequisites for the development of criminal procedural law of such countries as France, Italy, Germany, Kazakhstan, Latvia, Estonia, Moldova, the competences of such subjects of criminal proceedings as an investigative judge, special judge, inquiry judge, judicial investigator, etc. are clarified. The basis for the functioning of the institute of investigative judges in each of the foreign countries has been clarified. It has been found that a number of powers specific to the Institute of Investigative Judges have been introduced in Germany, Latvia, Lithuania, Moldova, and Kazakhstan. The Republic of Moldova, Estonia, Latvia, Georgia and Ukraine went through the creation of special investigative judges.

It is stated that the existing judicial control structures in the world are not ideal. At the same time, certain experience may be useful for Ukraine. In particular, the plan for the distribution of duties of each particular court can be borrowed from Germany, some aspects of the approval of the investigating judge as a separate and independent subject of criminal procedure from Kazakhstan.

Key words: *criminal procedure, investigative judge, judicial investigator, operational judicial control, ruling of investigating judge.*

Вступ. У різних країнах інститути судового контролю та судового санкціонування склалися протягом останніх двох століть, що послужило підґрунтям уведення таких незалежних суб'єктів судочинства, як слідчі судді.

Інститут слідчих суддів із тими чи іншими особливостями існує в даний час у країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) (Франція, Бельгія, Греція, Іспанія, Нідерланди Хорватія), Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД) (Грузія, Казахстан, Латвія, Литва, Молдова, Естонія), Азії (Ірак, Іран, Кувейт, Афганістан зі своїми особливостями та специфікою). У низці європейських країн (Північна Німеччина, Італія, Польща, Португалія, Швейцарія) та деяких країнах Південної Америки (Венесуела, Уругвай, Парагвай, Чилі) посада слідчого судді була анульована, переміщуючи вектор повноважень в інше русло, де слідчий суддя за традицією є радше судовим слідчим, ніж суддею [3; 6].

Сьогодні термінологічного і змістовного уточнення потребують питання функціонального призначення слідчого судді: як фігуранта реалізації цілей реформування слідчого апарату або, навпаки, спеціалізованого слідчого судді – фігуранта забезпечення інтересів і прав приватних зацікавлених осіб на досудовому етапі кримінального провадження. Адже в деяких країнах, як свідчить практика, фігурують такі суб'єкти, як слідчий суддя, спеціальний суддя, суддя над дізнанням, судовий слідчий та ін.

Дана тема стала предметом обговорення в межах громадських слухань, неодноразово була темою дискусій у рамках круглих столів як актуальний напрям чергового етапу судово-правової реформи в нашій країні.

Окремі аспекти інституту слідчих суддів були предметом дослідження закордонних і вітчизняних науковців. Серед закордонних науковців доцільно виділити праці таких дослідників, як: С.А. Аділов, М.А. Асташов, І.С. Глазко, В.Д. Зорькін, Н.Н. Ковтун, В.П. Корж, М.А. Михайлов, Т.В. Омельченко, Б.Ю. Титов, М.А. Фідотов та ін. Окремі аспекти досліджуваної теми пов'язані з такими відомими науковцями, як: К.Ю. Артюхова, О.В. Бурила, Є.М. Войтович, І.В. Гловюк, І.П. Зінковський, Т.Г. Ільєва, І.В. Канфуй, В.В. Луцик, М.А. Макаров, С.В. Нагачевський, О.Є. Омельченко, В.А. Паливода, В.М. Тертишник, Т.О. Чорноморець, І.С. Шаповалова й ін. Наявні праці все ще залишають простір для більш ретельного дослідження інституту слідчих суддів та імперативних рішень (ухвал) слідчого судді з позиції закордонного досвіду, а саме впливу німецької та французької доктрин

на утворення та зміцнення даного інституту в сучасних демократичних країнах, зокрема в нашій країні.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення досвіду закордонних країн щодо інституту слідчих суддів, виявлення спільних та відмінних рис у компетенціях слідчих суддів, межах їхніх повноважень з акцентом на реалізації судового контролю (як органу судової влади).

Результати дослідження. Перед тим, як безпосередньо переходити до вивчення питання щодо статусу слідчого судді в закордонних країнах, зупинимося коротко на уточненні самих понять «слідчий суддя», «правова природа слідчого судді» та «ухвала слідчого судді» з позиції вітчизняного законодавця. Адже дещо схожі тлумачення містяться в законодавстві Латвії, Литви, Казахстану, Молдови, де законодавцем закріплено функцію оперативного судового контролю за слідчим суддею з можливістю винесення незалежних імперативних рішень (ухвал).

Відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, слідчим суддею є суддя, до повноважень якого належить здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні [4].

Під ухвалою слідчого судді вітчизняним законодавцем закріплено процесуальну форму імперативного рішення слідчого судді в питаннях реалізації ним певних процесуальних дій (або відмова в їх проведенні) під час досудового розслідування, що пов'язане з обмеженням конституційних прав і свобод осіб; актом застосування норм процесуального права, спрямованого на вирішення скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора у кримінальному процесі [6].

Щодо правової природи ухвали слідчого судді, то цей документ має процесуальний характер і є передусім актом органу судової влади, має автономне положення, якому властивий владно-імперативний характер. Даним актом захищаються суб'єктивні права й інтереси як держави, такі і суспільства, організацій і громадян. Базис ухвали слідчого судді – це норми процесуального законодавства з характерним змістом, формою і порядком ухвалення рішення. Окрему роль відіграють ухвали щодо законності й обґрунтованості рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування як особливої форми судового контролю. Роль таких ухвал полягає в забезпеченні правильної реалізації правових норм, порушення яких призводить до неправомірності постанов та їх скасування.

В інших країнах низку повноважень, характерних для слідчих суддів, мають дільничні судді, наприклад, у Німеччині. Цей інститут ввели Латвія, Литва, Молдова, Казахстан. У більшості західноєвропейських країн, як і в дореволюційній Росії, слідчий суддя за традицією є радше судовим слідчим, ніж суддею, адже він самостійно визначає перебіг попереднього слідства і за своєю ініціативою може збирати докази. Шляхом створення спеціальних слідчих суддів у кримінальному процесі пішли Республіка Молдова, Естонія, Латвія, Грузія й Україна. Імовірно, популярність слідчого судді зумовлена німецьким впливом, зокрема його цільовим призначенням, функціональним спектром повноважень тощо.

У класичному правовому порядку країн континентального права щодо даного суб'єкта процесу склалися різні підходи. У Франції, Бельгії, Голландії слідчі судді – це органи попереднього слідства в першій інстанції, які тривалий час піддавалися реформуванню. У Німеччині, Австрії дільничний суддя виконує функції судді-дознавача, здійснюючи проведення слідчих дій. Аналіз їхніх повноважень показує, що вони безпосередньо беруть участь у доведенні, вносячи у процес елемент змагальності і зміцнюючи достовірність судових доказів. Паралельно слідчі судді застосовують примусові заходи до обвинувачених (підозрюваних). Наявність цього суб'єкта у процесі запобігає конфліктам між сторонами в суді першої інстанції. У Латвії, Литві, Казахстані, Молдові у кримінальному законодавстві чітко прописані непохитні істини судового контролю процесуальних дій, здійснюваних під час кримінального переслідування.

Основні джерела кримінально-процесуального права Франції Конституція (1958 р.) і КПК (1958 р.) із численними доповненнями і змінами [7]. Згідно із ч. 1 ст. 81 КПК Франції, слідчий суддя має право здійснити будь-яку слідчу дію, яку вважатиме необхідною в цілях

встановлення істини. Він також має право давати доручення судовій поліції про проведення слідчих дій, крім допиту обвинуваченого й очних ставок. Для слідчого судді обов'язкові вимоги прокурора про провадження слідчих дій, але він у деяких випадках має право не погодитися з вимогами прокурора. Слідчий суддя не є представником боку обвинувачення, він у прямому сенсі цього слова – суддя. Він здійснює всі слідчі дії, збираючи як обвинувальні, так і виправдувальні докази, тим самим законодавець передбачив систему оскарження рішень, ухвалених слідчим суддею, створивши двоінстанційну структуру: слідчий суддя як слідчий орган першої інстанції і слідча камера як слідчий орган другої інстанції [2].

У 2000 р. французький кримінальний процес зазнав суттєвого перегляду. 15 червня 2000 р. ухвалений Закон про захист презумпції невинуватості і прав потерпілих, відповідно до якого у КПК Франції поряд зі слідчим суддею з'явилася нова фігура – суддя «щодо попереднього взяття під варту і затримання». Відповідно до нововведень, якщо слідчий хоче ухвалити рішення про попереднє взяття під варту, він посилає запит судді за попередніми висновками щодо цього і затримання через прокурора. Таким чином, суддя «щодо попереднього взяття під варту і затримання» отримує запит про попереднє ув'язнення вже із двома висновками із зазначенням причин, чому ця людина повинна бути взята під варту. Таким же способом слідчий через прокурора вимагатиме продовження попереднього ув'язнення. Суддя за попередніми висновками спільно зі слідчим суддею вирішує і питання звільнення обвинуваченого.

Незважаючи на нововведення, суддя «щодо попереднього взяття під варту і затримання» ділить зі слідчим суддею функції щодо застосування заходів судового контролю. Під час оцінювання ефективності інституту слідчого судді виділяються серйозні проблеми, з якими стикається французький кримінальний процес. Також слідчий суддя забезпечує обвинуваченому реалізацію його права на захист. Слідчий суддя може дати доручення посадовим особам судової поліції провести необхідні слідчі дії, проте вони не можуть проводити допити обвинуваченого і очні ставки. Для слідчого судді обов'язкові вимоги прокурора про провадження слідчих дій, але якщо він не згоден із вимогою, то протягом 5 днів зобов'язаний винести про те мотивовану постанову (ст. 82 КПК [7]) [2].

Доцільно зазначити, що дискусія про можливу ліквідацію інституту слідчого судді свого часу викликала різку реакцію Ради Європи, яка в Резолюції 2009 р. «Про політично мотивовані зловживання в системі кримінального правосуддя держав-членів Ради Європи» зазначила, що пропонується ліквідація інституту слідчих суддів у Франції і передача більшої частини їхніх повноважень стороні обвинувачення багатьма розглядаються як спроба політичної влади посилити свій вплив на розгляд найбільш делікатних справ [5]. У зв'язку із цим у Франції за збереження інститутів слідчого судді та судді «щодо попереднього взяття під варту і затримання» вживаються заходи щодо усунення законодавчих похибок у сфері забезпечення прав і свобод людини у кримінальному процесі. Отже, чинне законодавство наділяє слідчого суддю подвійним статусом: магістрату-судді і магістрату-прокурорів. У Франції магістром є чиновник судової влади (суддя, слідчий, прокурор). Протягом кар'єри дозволяється переходити з одного статусу в інший: магістрат може переходити з посади члена суду на прокурорську і навпаки.

Понад 50 років, а саме у 1930–1988 рр., в Італії теж існував інститут слідчого судді, який виконував функції попереднього розслідування (аналогічний французькій моделі). У 1988 р. виданий новий КПК Італії [2]. Його ухвалення спричинило внесення змін у законодавство з питань судоустрою. Цього року юрисдикційні функції слідчих суддів були передані суддям, що розглядають кримінальні справи. Також в Італії сьогодні діє суддя з попереднього розслідування. Він виконує функції нагляду над органами попереднього слідства і забезпечує дотримання прав підслідних. Кримінальні справи розслідуються органами судової поліції, преторами (згодом претор іноді розглядає як суддя розслідувану їм же справу), республіканськими прокурорами і, нарешті, слідчими суддями (ними проводиться зазвичай так зване формальне слідство у справах, що підсудні суду присяжних). Слідчий суддя все ж таки має свій не завжди законний вплив під час розгляду найбільш делікатних справ. Варто зазначити, що італійська модель, хоча на перший погляд і схожа із французькою, але більш поверхнево та дещо розмито надає опис компетенцій слідчого судді. По суті, винесення

незалежних рішень навіть не передбачено, як і не передбачено виділення слідчого судді як незалежного суб'єкта судочинства в обох державах.

Звернемося до досвіду Німеччини. Німецький суддя над дізнанням на теренах російсько-ї україномовної літератури зазвичай помилково названий «слідчим суддею», не виокремлений у рамках судової системи. Це процесуальне позначення застосовується до ординарного (звичайного) судді під час реалізації ним у конкретній справі повноважень щодо судового контролю, закріплення доказів або проведення невідкладних слідчих дій. Інститут судді над дізнанням не є заміною інституту слідчого судді французького типу, який скасований у 1974 р. Відповідні норми містилися вже в початковій редакції КПК Німецької імперії 1877 р., і їх поява, мабуть, не була зумовлена англо-саксонським впливом [7].

Закріплення положень щодо «слідчого судді» у пострадянських КПК також не було пов'язано з появою нового відокремленого елемента судової системи. «Слідчим суддею» (й іншими аналогічними термінами) став називатись не новий суб'єкт кримінального процесу, а ординарний (загальний) суддя під час здійснення ним судового контролю, депонування показань і деяких інших повноважень. Тому звернення до досвіду Федеративної Республіки Німеччина деякими країнами для обґрунтування пропозицій про впровадження названого інституту визнали, очевидно, для себе недостатньо коректним та правильним.

Про існування інституту слідчого судді можна міркувати, маючи на увазі будь-яку з держав, яка реалізувала ідею судового контролю над попереднім розслідуванням. Але в Німеччині слідчий суддя не веде розслідування. З урахуванням встановлених обставин справи він перевіряє законність і обґрунтованість слідчих дій, про проведення яких клопоче прокуратура (§ 162 Кримінально-процесуального кодексу Німеччини). Слідчі судді є суддями місцевого дільничного суду і виконують зазначені функції в рамках плану розподілу обов'язків кожного конкретного суду.

Водночас у тих містах, де простежується високий для Німеччини рівень злочинності, усе ж таки існує спеціалізація судів і суддів, слідчі судді виділені в окрему команду, а судді, відповідальні за доступність суду в будь-який час (зокрема, нічний), розглядають справи за прискореною процедурою. Треба зазначити, що виділені слідчі судді – це особливість великих дільничних судів, у середніх і невеликих судах роль слідчого судді виконує черговий суддя у кримінальних справах.

У 1974 р. в Німеччині була проведена реформа попереднього слідства – інститут попереднього слідства скасовано, як і сама фігура слідчого судді [7].

Порівняно недавно в судову систему Німеччини введений спеціальний суддя, який вирішує питання судового контролю та судового санкціонування, зокрема про перевірку законності й обґрунтованості ключових актів поліції чи прокуратури, пов'язаних із розслідуванням. Такий суддя має право виносити відповідні імперативні рішення (ухвали), але це не слідчий суддя, у розумінні вітчизняного законодавця.

У даний час більшість країн СНД ввели або планують увести у кримінальне судочинство фігуру спеціалізованого слідчого судді.

Відповідно до ст. 40 КПК Латвії 2005 р., слідчим суддею є суддя, якому доручено контролювати дотримання прав людини у кримінальних процесах. Відповідні процесуальні рішення щодо законності й обґрунтованості дій слідчим суддею можуть ухвалюватися відповідно до ст. 41 КПК Латвії, зокрема контролюючи рішення щодо здійснюваних процесуальних дій. Відповідно до ст. 40 КПК Латвії, слідчий суддя ухвалює рішення про застосування запобіжних заходів, розглядає скарги. Окрім цього, ухвалює рішення щодо здійснення вказаних у законі слідчих дій та розглядає в порядку судового контролю скарги та рішення органів попереднього розслідування. Він не має права розглядати кримінальні справи по суті. У КПК Латвії передбачено як недеволютивний (у суд, який ухвалив рішення на оскарження), так і деволутивний (у вищий суд) способи оскарження проміжних судових рішень [7].

КПК Естонії 2004 р. передбачена аналогічна посада – «судді з попереднього розслідування», а також «виконавчого судді», який виконує завдання щодо виконання судового рішення (ст. ст. 20–21 КПК Естонії) [7].

Окремий інтерес становить досвід Казахстану. Відповідно до ч. 3 ст. 54 КПК 2014 р. Республіки Казахстан, слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод і законних інтересів осіб у кримінальному судочинстві [7].

Аналіз цих повноважень дозволяє констатувати, що він виступає як самостійний і незалежний суб'єкт кримінально-процесуальної діяльності, його діяльність має виключно юрисдикційний характер і не містить розшукових (слідчих) начал. Посада слідчого судді стала юридичним фактом. Зумовлено це законодавчим імперативом про заборону наперед питань, які у цій же кримінальній справі можуть бути покладені в основу судових рішень у головному судовому розгляді під час вирішення справи по суті. А також слідчий суддя не може втручатися в діяльність органів досудового провадження, підміняючи або здійснюючи процесуальні дії замість цих органів (ч. 4 ст. 54 КПК Республіки Казахстан).

Водночас слідчий суддя має право під час вирішення питань, пов'язаних із санкціонування запобіжного заходу «утримання під вартою», крім дослідження матеріалів справи, що стосуються обставин, які враховуються під час обрання зазначеного запобіжного заходу, перевіряти обґрунтованість підозри особи у вчиненні злочину і, за необхідності, витребувати кримінальну справу (ч. 3 ст. 148 КПК Республіки Казахстан). У разі встановлення фактів незаконного обмеження чи інших порушень прав і свобод людини, що охороняються законом, слідчий суддя виносить окрему постанову для вирішення питання про відповідальність осіб, які допустили порушення закону (ч. 6 ст. 56 КПК Республіки Казахстан).

Отже, законодавець наділяє слідчого суддю повноваженнями, аналогічними повноваженням судді загальної юрисдикції, під час проведення головного судового розгляду, обмежуючи його лише заборобою втручатися в діяльність органів досудового провадження, зокрема шляхом дачі вказівок про спрямування розслідування і проведення конкретних слідчих дій, а також підміняти ці органи, здійснюючи дії або ухвалюючи рішення замість осіб, які здійснюють досудове провадження, прокурора, який наглядає, а також суду, який розглядає справу по суті (ч. 4 ст. 56 КПК Республіки Казахстан). Навіть більше, з уведенням слідчого судді у кримінальному процесі Республіки Казахстан починається поступове витіснення прокурорського нагляду судовим контролем не тільки із санкціонування примусових заходів, а й слідчих дій. У даний час слідчий суддя розглядає питання про санкціонування слідчих дій, що містять елементи явного примусу і вторгнення у сферу конституційних прав громадян, морально-етичного характеру, міжнародних правовідносин [1].

Визнання проведеної слідчої дії незаконною під час подальшого судового контролю є більш радикальним, ніж аналогічне рішення про недопустимість доказів. Тому рішення слідчого судді чітко позначені законом, не підлягають розширювальному тлумаченню й у випадках, передбачених законом, їх оскарження не зупиняє їхньої дії. Усі ухвали слідчого судді мають імперативний характер.

У Молдові законодавцем закріплено поняття судді із кримінального переслідування. Це суддя, наділений функціями кримінального переслідування, а також судового контролю процесуальних дій, здійснюваних у процесі кримінального переслідування (ст. 6 КПК Республіки Молдови). У ст. 41 цього Кодексу визначено компетенцію судді із кримінального переслідування; крім цього, у даній статті передбачено, що цей суддя ухвалює рішення про тимчасове звільнення затриманого або заарештованої особи і їх скасування, розгляд заяв про прискорення кримінального переслідування [7].

Вивчення закордонного досвіду низки інших країн показує, що до компетенції слідчого судді належить ухвалення рішення про обрання запобіжного заходу щодо обвинуваченого, а також розгляд питання про передачу справи на розгляд її по суті іншим суддею (останнє виключає можливість корупційних проявів). Крім того, слідчий суддя на прохання (клопотання) кожної зі сторін судочинства повинен надати допомогу у збиранні доказів, включаючи його присутність під час опитування свідків. У деяких країнах навіть є тенденції щодо недоцільності виокремлення слідчого судді як спеціального суб'єкта, оскільки ці функції має виконувати будь-який суддя, якому на розгляд у загальному порядку надходять відповідні клопотання чи скарги,

розгляд яких на даний час віднесений до компетенції слідчого судді. Отже, судове санкціонування або попереджувальний судовий контроль включає в себе діяльність суду щодо надання дозволу на провадження окремих слідчих дій і застосування певних заходів кримінально-процесуального примусу, які обмежують конституційні права і свободи учасників розслідування.

Маємо констатувати, що існуючі у світі конструкції судового контролю не є ідеальними. Яскравим прикладом цього є кількість судових рішень, які щороку скасовуються чи змінюються судами вищих інстанцій, а також кількість звернень громадян до Європейського суду з прав людини. Водночас деякий досвід може бути корисним для України, зокрема в рамках плану розподілу обов'язків кожного конкретного суду (Німеччина), утвердження слідчого судді як самостійного і незалежного суб'єкта кримінально-процесуальної діяльності (Казахстан).

Висновки. Вивчення інституту слідчих суддів у низці закордонних країн дозволяє стверджувати, що компетенції слідчих суддів здебільшого схожі одна з одною, навіть нагадують повноваження суду на стадії досудового провадження в нашій країні (Німеччина, Франція, Італія). Лише деякі країни пішли шляхом закріплення функції оперативного судового контролю за слідчим суддею з можливістю винесення незалежних імперативних рішень (Латвія, Литва, Казахстан, Молдова).

Питання про запровадження інституту слідчих суддів у систему кримінального процесу низки країн, як і раніше, залишається відкритим. Основною проблемою залишається розрізненість думок у середовищі вчених і відсутність конкретики в питанні реалізації даного інституту.

Необхідно все ж акцентувати увагу на тому, що процесуальний статус слідчого судді все ще викликає більше запитань, ніж відповідей: якщо він бере участь у слідчій дії, то яким чином буде вирішуватися питання про таємницю слідства, які кваліфікаційні вимоги будуть пред'являтися до особи, що призначається на посаду слідчого судді, модель взірця-слідчого судді, чи мають вплив попередній практичний досвід і авторитет даної особи в судочинстві тощо. Адже, як відомо, у більшості країн немає зводу вимог, що пред'являються до суддів, висунутих на посаду слідчого судді.

Беручи до уваги закордонний досвід і зважаючи на поточний стан справ в Україні, необхідним убачається концептуальне переосмислення загалом державної політики у сфері кримінального судочинства, зокрема в аспекті перебудови досудового провадження, стадії призначення судового засідання, відповідно до цього і перерозподілу повноважень між органами слідства, прокуратури і суду.

Список використаних джерел:

1. Адиллов С.А. Следственный судья в уголовном судопроизводстве Республики Казахстан. *Труды Академии управления МВД*. 2017. № 1 (41). С. 119–125.
2. Артюхова К.Ю. Правова природа інституту слідчого судді у Франції та Італії та особливості цього інституту в Україні. *Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 28–29 березня 2014 р. Ужгород, 2014. С. 240–244.
3. Гуценко К.Ф., Головки Л.В., Филимонов Б.А. Уголовный процесс западных государств / под ред. К.Ф. Гуценко ; МГУ им. М.В. Ломоносова. Юрид. фак. 2-е изд., доп. и испр. Москва : Зерцало-М, 2002. 517 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 25 червня 2019 р., підстава – v007p710–19. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № № 9–13. Ст. 88.
5. Резолюция 1685 (2009) Совета Европы «О политически мотивированных злоупотреблениях в системе уголовного правосудия государств-членов». URL: [https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/\[Russian_documents\]/\[2009\]/\[SepOct2009\]/Res1685_rus.asp](https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/[Russian_documents]/[2009]/[SepOct2009]/Res1685_rus.asp).
6. Сучасний кримінальний процес країн Європи : монографія / В.В. Луцик та ін. ; за ред. В.В. Луцика, В.І. Самаріна. Харків : Право, 2018. 792 с.
7. Уголовно-процессуальные кодексы зарубежных стран. URL: <https://www.legislationline.org/ru/documents/section/criminal-codes>.

